

DE BA



ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 12 Januari 1900.

Toel II: 14. Slaagt de bazum!

Dagg. I: 4. Is het voor u liever mel de tijd dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woert zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adreseeeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. —
Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

N.B.! Men gelieve voortaan, alwat Ds. W. H. Gispén voor de Redactie ontving, (Ruilbladen, Intezenden stukken en Recensiewerken) toe te zenden aan den Hoofd-Redacteur:

Dr. H. BAVINCK te KAMPEN.**Al het overige blijft toegezonden aan dHr C. Mulder.**

PLAATSELIJKE KERKEN.

WINTERSWIJK, 29 Dec. 1899. Heden ontvingen we het verblijdend bericht, dat Ds. G. Renting te 's-Gravendeel het beroep naar onze gemeente heeft aangenomen. Stelt de Heere hem tot een rijken zegen en schenke Hij ook de gemeente te 's-Gravendeel weldra weer een dienaar des Woords.

Namens den Kerkeraad,
H. A. VAN DER MAST, Scriba.

ROUDEKERKE. Op 31 Dec. 1899 j.l. maakte onze geachte Leeraar Ds. J. Zijp, tot onze groote blijdschap aan de gemeente bekend, dat hij voor de roeping naar de Geref. kerk van Munkendam heeft bedacht. Stelt de Heere Z.E.w. verder tot eenen rijken zegen in ons midden, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
P. BOONK Pz. Sr., Scriba.

RIJSWIJK, 2 Jan. 1900. Het adres voor de Gereform. kerk alhier is thans aan

J. H. SMIDERS, Scriba.

BOLNES, 3 Jan. 1900. Men gelieve voortaan alle stukken en brieven voor deze kerk te adreseeeren aan

L. HOORNWEG, Scriba.

RIJSWIJK, 5 Jan. 1900. Beroepen tot Herder en Leeraar alhier de Welc.w. heer Ds. E. Kropveld te Waddingsveen.

Namens den Kerkeraad,
J. H. SMIDERS, Scriba.

VLEDDER, 7 Jan. 1900. De gemeente alhier had br. J. de Braal verzocht, haar als voorganger te dienen. Deze heeft aan dit verzoek gevolg gegeven en werd heden-namiddag in ons midden als ouderling bevestigd. Wij wenschen, dat zijn arbeid in dezen uitgestreken werkkring door den Heere gezegend zal worden tot roem zijns naams en opbouw zijner zwakke gemeente.

Namens den Kerkeraad,
M. HAMERKA, Scriba.

P. S. Het adres der Geref. kerk te Vledder is voortaan aan dHr. J. de Braal, Nijnsleek gem. Vledder.

ZWOLLE, 8 Jan. 1900. De gemeente doorleefde eenige dagen van spanning. De jongste harer Leeraar, Ds. C. W. E. Moos van Amstel, had een beroeping ontvangen van de kerk te Rotterdam, met bestemming tot Midden-Java. Sterk werd Z.E.w. deze zaak op het hart gebonden, en ook de gemeente, hoe gaarne z. haven Leeraar wilde behouden, gevoelde dat hier geen te sterke drang mocht worden gevoeld. Maar nu heeft de Heere, om Wiens licht en leiding was geboden, het zoo bestuurd, dat onze Leeraar met volle vrijmoedigheid de beroeping heeft kunnen afwijzen, en zijne gaven en krachten kan blijven wijden aan deze gemeente, waar hij met den oudsten Leeraar, Ds. Hessels, niet ongezegd arbeid. Moge de Heere den liefelijken band en de gemeenschap die er bestaat in kerkeraad en gemeente, ook hierdoor nog meer bevorderlijk doen zijn aan de eer zijns naams.

Namens den Kerkeraad,
J. BOSCH OZ, Secr.

KRUNINGEN, 8 Jan. 1900. Gisternamiddag nam onze geliefde en algemeen beminde Leeraar Ds. B. v. d. Werff afscheid van de gemeente, naar aanleiding van Hebr. 13: 8 en Ps. Het kerkgebouw was overvol van belangstellenden. Op het eind sprak een der ouderlingen den Leeraar namens gemeente en kerkeraad een hartelijk vaarwel toe, en werd de gemeente verzocht den Leeraar toe te zingen Ps. 121: 4. Het was een ernstige dag en ure voor gemeente en Leeraar, die zoo nauw aan elkander verbonden waren. Er waren vele banden, die wel nooit verbroken zullen worden; maar die toch meer dan ooit, ja tot weenen toe geschud werden. De arbeids-tijd was voorzeker kort, doch een rijk gezegend, onder dit deel van 's Heeren erve. De Heere stelde Z.E.w. nog verder tot een rijken zegen voor de gemeente van Grootgast. Hij schenke ons een heilig stilzwijgen.

Namens den Kerkeraad,
L. J. FLORUSSE, Scriba.

Het adres voor den kerkeraad is: L. J. Florusse te Hausweerd.

KROMMENIE, 9 Jan. 1900. Onze beroepen Herder en Leeraar, de WEERw. heer Ds. J. Kok te Nijmegen, heeft geen vrijmoedigheid kunnen vinden de gemeente, welke hij thans dient, te verlaten.

Namens den Kerkeraad,
A. DE JONG, Wt. Scriba.

VRIJHOEFEN- 's GREVELDUIN-CAPPELLE, 9 Jan. 1900. Onze geliefde Leeraar, de WEERw. heer Ds. S. Datema, ontving een roeping van de Geref. kerk te Delfshaven. Hoe zouden wij verheugd zijn wanneer wij weldra van Z.E.w. mochten vernemen, dat hij besloten was om voor gemelde roeping te bedanken.

Namens den Kerkeraad,
D. N. VAN DER SCHAA'S, Scriba.

CLASSES.

Classis Dordt.

Vergadering, Donderdag 1 Febr. e.k. Gewone tijd en plaats.

Stukken voor het Agendum vóór 18 Jan. in te zenden bij eerstondergeteekende.

Namens den Kerkeraad der roepende Kerk,
Dr. B. WIELENGA, Praeses.
A. V. D. BERG, Scriba.

Westmaas, 4 Jan. 1900.

Classis Assen.

Vergadering van de Classis Assen op Dinsdag den 13den Februari 1900.

Punten voor het Agendum vóór den 1sten Februari bij den ondergeteekende in te zenden.

H. DIJKSTRA, Corr.

Smilde, 9 Jan. 1900.

Classis Gouda.

De vergadering van de Geref. kerken der Classis Gouda zal D. V. gehouden worden: Dinsdag 13 Febr. e.k. des morgens ten 9½ ure, kerkgebouw Turfmarkt.

Stukken voor het Agendum vóór 24 Jan. e.k. te zenden aan Ds. M. Keulemans te Schoonhoven.

Namens de Kerk van Willige-Langerak,
J. RIJNEVELD, Scriba.

Classis Middelburg.

De e.k. vergadering der Classis Middelburg zal D. V. gehouden worden op 13 Februari. Stukken voor het Agendum gelieve men vóór 28 Jan. te zenden aan den Actuarius der Classis, den eerst-ondergeteekende.

Namens de oproepende kerk van Koudekerke,
J. ZIJP v. D. H., Praeses.
P. BOONE, Oud., Scriba.

Koudekerke, 8 Jan. 1900.

ONTVANGSTEN.

Voor de Inw. Zending in den Zuid-Oosthoek van Friesland.

Van de Centvereening te Dokkum	f 18.83
Van br. J. J. Kraan te den Haag	1.—
Jonged.-Vereniging te Luiten	1.50
Bijeenverzameld door Ds. E. Douma te Rotterdam	20.—
Collecte van de Geref. kerk te Arnhem	24.—
Door J. Wouda gecollecteerd in de kerk te:	
Ede	f 16.45
Renkum	15.86
Harderwijk	21.79
Velp	9.76

Heerenveen, 8 Jan. 1900.

P. A. SMILDE, Penningm.

Inwendige Zending in Drente.

Ontvangen in Dec. 1899:
Emmen f 12.50; Nieuw-Dordrecht f 5; Groningen A f 10; Gevonden in 't kerkzakje te Nieuw-Amsterdam f 5; te Meppel f 10; gecollecteerd in de vergadering der Deputaten met de gem. Assen f 34.05; van de Jongelingsvereniging te Dwingelo f 6.21 en van die te Nijveen f 2.70. Door br. Hoogwind eenige giften uit Odoorn f 11; gift uit Holland voor 't Zondagschoolfeest f 10; Zondagschool te Odoorn f 4.13.

Voor al deze gaven zeggen wij de gevers dank. Wij wenschen allen, die ons werk in het afgelopen jaar steunden, bij den aanvang van 1900 veel heil en zegen, bevelen onze behoeften bij vernieuwing der broeders en zusters aan en hopen door hunne gaven verblijd te worden, dewijl onze behoeften steeds meerder worden.

Namens Deputaten voorn.,
H. A. DIJKSTRA, Secr.-Penn.

Diever, 2 Jan. 1900.

Kas volgens Art. 13 D. K. O. Prov. Gelderland.

Na de laatste opgaaf in September zijn ingekomen de volgende collecten uit:

Classis Apeldoorn. Barneveld f 10.85, Apeldoorn B f 13.39, Epe f 4.78, Beekbergen f 6.33.

Classis Zutphen. Lochem f 6.03, Zutphen f 26.55, Vorden f 4.53 en f 7.19, Doesburg f 6.45, Aalten B f 20.88, Aalten A f 16.87, Nede f 7.50.

Classis Arnhem. Westervoort f 3.70, Randwijk f 2.24, gift uit Arnhem B f 1.

Classis Harderwijk. Patten f 9.23, door Ds. J. van Mantgem f 125.

Classis Tiel. Aalst f 2.33, Geldermalsen f 4.40, Herwijnen f 7.83, Rossum f 1.50, Well f 3.73, Vuren f 1.15, Zalt-Bommel f 8.17, Zuilen f 2.50, Tiel f 6.47.

Met bovenstaande zijn nu al de collecten over 1899 verantwoord.

Het overzicht over de achtereenvolgens 1e, 2e, 3e en 4e en totaal collecten gehouden in 1899 in de volgende Classis is als volgt:

Cl. Zutphen f 157.90, f 173.68, f 51.81, nihil, f 383.39.

Cl. Apeldoorn f 96.15, f 84.84, f 13.39, nihil, f 194.39.

Cl. Arnhem f 218.54, f 221.59, f 12.47, f 2.24, f 454.85.

Cl. Harderwijk f 116.88, f 93.98, f 125, nihil, f 335.82.

Cl. Tiel f 58.13, f 53.34, f 2.33, nihil, f 113.81.

De 1e, 2e, 3e, 4e en totaal-collecte bedroegen dus: f 647.57, f 627.45, f 205.01, f 2.24, f 1482.27.

Het vorige jaar was er gecollecteerd f 1379.21; zoodat het bedrag dit jaar f 103.06 hooger is dan het vorige. De kas heeft behoefte, dat het zoo doorgaat. Immers de behoeften breiden zich gestaag uit en wel dit jaar door het overlijden van Ds. W. J. de Haas. Op 1 Januari heeft de kas dan ook bij lange na niet aan hare verplichtingen kunnen voldoen. Wie dus spoedig collecteert, helpt dubbel. Laat het zoo mogen zijn, dat de eerste coll. wordt ingezonden voor 15 Maart en de tweede voor 15 Juni aanstaande. Ik twijfel niet, of alle kerken zullen aan dit verzoek gaarne voldoen.

H. W. v. VELEN, Quaestor.

Dieren, 8 Jan. 1900.

Zuid-Holland
Kas tot ondersteuning van jongelingen voor de opleiding tot den Dienst des Woords.

Na de vorige verantwoording zijn bij ondergeteekende voor bovengenoemde Kas nog ingekomen de volgende collecten:

Gorinchem	f 21.86	Vianen	f 2.—
Langerak	4.32	Berg-Ambacht	2.34
Noordeloos	4.40	Gouda A	6.61
Voorburg	10.28	B	7.87
's Gravensande	6.90	Haastrecht	3.40
Vlaardingen A	37.20	Krimpen a. d. IJssel	4.—
Zuid-Beerland	9.50	Lekkerkerk	1.—
Roekanje	3.20	Moordrecht	2.—
Rozenburg	3.86	Nieuwerkerk a. d. IJssel	9.13
Hoeck van Holland	6.72	Oudewater	10.17
Maassland B	14.—	Reeuwijk-Schipwijk	3.50
Maassluis A	18.73	Schoonhoven A	6.10
Peertingaal	8.50	Schoonhoven B met	
Rhoon	6.80	Willige-Langerak	12.24
Rotterdam A	156.—	Waddingsveen	16.44
Schiedam B	19.60	Zevenhuizen	1.81

Met dank aan de genoemde kerken worden deze collecten vermeld. Van vele kerken wordt echter de collecte nog verwacht. Laat iedere kerk in onze Provincie toch een inzameling houden voor bovengenoemde Kas. Ook die maar weinig kan doen, doe toch naar vermogen. De Kas heeft tegenover vier jongelingen verplichtingen op zich genomen en van de kerken wordt verwacht, dat zij 't noodige bereikken om aan die verplichtingen te voldoen.

A. LOOTS, Penningm.

Pernis, 4 Januari 1900.

Voor het Prov. Ger. Weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:

Ridderkerk	f 3.31	Brillel	f 4.30
------------	--------	---------	--------

Ea voor het Kerstfeest van de Geref. Zondags-school te Vlaardingen 11.80 |

Van deze Kerstgave en die, welke wij uit Leiden en Boskoop ontvingen, waarvan we reeds in onze vorige Eenz. melding maakten, konden wij op de Kerstdagen en den Nieuwjaarsdag de kinderen een versnapering geven. Wij danken er nogmaals de gevers voor, en hopen dat zij van den Vader der wezen eene rijke vergelding mogen ontvangen.

De Directeur wijl Weeshuis,

H. SCHOONLONJEN Jacobz.

Voor de Inw. Zending en Bijbeloep in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Jaarlijkse bijdragen (over 1899) van Geref. kerken: Pieterburen f 2, Pernis f 2, Rijsburg f 2, N. en Z.-Scharwoude f 2, Schoonhoven B en Willige-Langerak f 2, Scherndam f 2, Siddeburen f 2, Steenwijk A f 2, Scheemda f 2,50, Schiedam A f 5, Scharwegoutum f 2,50, Slidrecht f 2,50, Sassenheim f 2, Serooskerke f 3,50, Sybrandaburen f 2, Spijk A f 4, Sneek A f 2,50, Stadskanaal f 2,50, Soest f 5, Thesinge f 2, Terneuzen f 10, Tzum f 1, Uithuizen f 2,50, Utrecht f 10, Uik f 5, Vreeland f 2,50, Varsseveld f 3, Velp A f 2, Voorschoten f 2, Vreeswijk f 4, Wansveld f 5, Winterswijk f 2, Workum f 2,50, Winaschoten f 2, Weesp A f 3, Weesp B f 2,50, Westbroek f 2, Wolveng f 2, Wommels f 2, Wagenborgen f 1,50, IJlst f 2, Zuidhorn f 2, Zuidland f 2, Zalk f 2, Zandam A f 10, Zandam B f 2, Zeist f 2,50, Zutphen f 2, Zierikzee f 3, Zaanmslag A f 2,50, Zwolle f 5.

Voorts ontving ik reeds in het Nieuwe jaar:

Collecte Geref. kerk te Oldebroek f 3.73 |

Gift van K. J. Kraan — Den Haag 1.— |

Gift van G. v. W. — Dordt 10.— |

Door Ds. W. Kapteijn: Nieuwjaarsgift v/e Zuster 1.— |

Wanneer nu de gaven in 1900 zoo mogen blijven vloeien en vooral wanneer de kerken, die tot nu toe geen jaarlijkse bijdrage of collecte schonken, zich nu ook wilden verbinden tot eene jaarlijkse contributie, dan kon de arbeid worden uitgebreid en met kracht voortgezet. ROERMOND BLIJFT ROEPEN OM HULP!

Namens Deputaten,

J. C. C. VOET, Penningm.

Raamsdonk, 8 Jan. 1900.

Voor de Theologische School.

Maassluis A (S. C.)	f 52.58	Vries	(6 Dec) f 5.35
Randwijk	1.65	Zalk	4.80
Nazigt S. C. uit		Almkerk	(S. C.) 13.18
Perwerd	4.07	Andel	12.75
Giften uit Rotterdam A	7.50	Dussen	6.18
Oldeboorn (6 Dec.)	5.25	Giesse	1.23
Rottervaal	5.—	Meeuwen	2.08
Assen	21.58	Nieuwendijk	21.10
Appelscha	5.13	Waardhuizen	2.10
Borger	3.20	Werkendam A	13.20
Een	2.80	Werkendam B	2.50
Handerwijk	2.65	Katwijk 2e storting	10.—
Norg	1.11	1899	
Roden	3.58	Giften uit Vlissingen	
Smilde A	11.13	(B. S. C.)	16.70

Voor de Uitbreiding.

Door Dr. J. Duraesma te Uithuizen Cl. Warfjam de volgende contributies van Uithuizen:

I. v. H. f 5, G. A. f 5, O. J. B. f 2,50, C. W. f 1, K. A.

f 1, IJ. B. f 1, I. W. f 1, H. H. f 1, D. M. f 0,50, I. v. d. H. f 1, G. D. f 1, I. D. f 2,50, Wed. J. O. B. f 5, P. f 2,50, I. K. f 1, I. v. d. H. f 0,50, R. T. f 2,50, Err. K. V. f 1, D. D. f 1, G. Z. f 2, S. O. B. f 2, I. H. f 1, P. V. f 1, W. S. f 0,50, H. M. f 1, Wed. P. H. f 1, K. K. f 1, I. O. f 1, P. O. f 1, T. K. f 1, S. K. f 0,50, I. S. f 1, S. f 1, C. H. f 1, H. B. f 1, O. S. B. f 1, R. V. f 1, I. H. A. f 1, A. K. f 1, K. W. f 0,50, E. K. f 0,50, Err. L. W. f 2, H. S. f 0,50, A. V. f 0,25, F. D. f 0,50, A. P. f 1, Err. R. B. f 0,50, B. B. f 1, R. B. f 1, Wed. F. f 1,50, G. D. f 1, T. M. f 1, I. v. V. f 0,50, H. G. f 0,50, B. H. f 1, W. P. f 0,50, R. B. f 0,50, D. K. f 0,50, I. F. B. f 1, Wed. A. B. f 1, R. v. d. M. f 0,50, K. F. f 0,50, I. H. W. f 0,50, H. F. f 0,50, Wed. J. J. B. f 1, J. J. B. f 1, G. S. f 0,50, A. D. f 0,50, A. O. f 0,50, B. D. f 1, D. Z. f 0,50, E. W. f 1, W. B. f 0,50, Wed. K. B. f 0,50, E. W. f 0,50, O. T. f 1, I. v. d. L. f 1, R. S. f 0,50, I. A. f 1, K. v. V. f 0,50, K. S. f 1, L. A. f 0,50, D. A. f 1, I. v. d. L. f 0,50, P. T. f 1, P. Z. f 1, G. v. Z. f 0,50, Wed. M. B. f 1, A. S. f 1, K. W. f 0,50, I. v. f 0,50, A. T. f 0,50, P. A. B. f 1, M. N. f 1, extra gift R. T. f 7,50.

Door Ds. H. te Velde, Corr. Classis Zutphen, de volgende contributies:

Uit Winterswijk Correspondent: H. Rielberg. Wed. J. A. ter Strake f 1,50, J. H. Debbink f 1, J. W. Onunk f 1, T. te Winkel f 2,50, A. Meinen f 1, J. D. te Brinke f 1, J. W. Geurkink f 1, A. C. Elink f 0,60, P. W. te Strake f 1, H. Goosens f 1, D. Geelink f 1, B. J. Andriessen f 1, G. Bol f 0,60, B. W. Gijbers f 1, J. G. Gijbers f 1, W. te Raa f 3, H. J. W. te Raa f 2,50, J. B. Weenink f 1,50, H. v. d. Mast f 1,50, A. Kappers f 1, B. A. Nijhuis f 1, W. S. J. Teunink f 2, Meij. G. te Winkel f 1, J. Buijthuis f 5, K. J. Stroos f 1, A. J. A. Andriessen f 1, H. Rietberg f 2,50.

Geesteren-Gelselaar Correspondent: A. J. Neyberink. Ds. J. Vissler f 2, J. H. Kolkman f 2, A. J. Negberink f 2, G. J. Kolkman f 2, E. Geurkink f 2,50, G. J. Breukers f 2.

Vorden. Correspondent: G. J. Winkelman. Ds. A. J. Tenkink f 5, G. J. Winkelman f 1, A. J. Lenselink f 0,75, J. de Jong f 0,50, H. J. Scholten f 1, J. D. te Brinke f 0,25, J. Hoof f 0,50, H. H. Berenpas f 0,50, D. J. Harmsen f 0,75.

Jaarl. Bijdr. te Varsseveld, Correspondent F. Colenbrander. Ds. H. te Velde f 1, Wed. G. J. Colenbrander f 2, J. H. Rougour f 1, G. Messink f 1, H. Velthorst f 1, Wed. A. Klein Nibbeling f 1, D. J. Reehorst f 1, E. J. Rutgers f 0,30, H. J. Tuenter f 0,60, D. Westerveld f 0,60, A. Gesink f 0,60, H. Kolkamp f 1, G. H. Bosman f 1, G. J. Kemink f 1, F. Kemink f 1, A. Oversteeg f 0,60, G. H. Westerveld f 1, J. H. Kolkamp f 1, C. Wildenbeest f 1, H. Velthorst f 0,75, H. Westerveld f 0,60, P. Geldermans f 1, W. Westerveld f 0,60, H. Lammers f 1, H. Heyerman f 0,60, B. Westerveld f 1, H. Heusinkveld f 1, W. Bultink f 0,50, G. Rademaker f 1, A. Rademaker f 0,25, J. Teunte f 0,42. Gift ineens van H. J. ter Beest f 1.

N. B. De lijsten van de contributies uit Norg, Serooskerke en Classis Axel volgen in 't e.k. nummer.

De Penningmeester

HET DOCTORENAMBT.

Tegen mijne rede over „het Doctorenambt,” heeft Dr. Kuyper in de *Heraut* nr. 1149 een paar bedenkingen ingebracht, die overweging verdienen. Zij luiden aldus:

10. In de kerk van Christus is er geen plaats voor een ambt, dat volgens Dr. Bavinck zelf, niet van Goddelijke, doch slechts van kerkelijke instelling is.

20. In de kerk van Christus kunnen er geen ambten zijn, die niet tot het wezen van eene plaatselijke kerk behoren, maar door de kerken voor vele kerken saam zijn ingesteld; want anders liep men gevaar, om de Roomsche opvatting van het ambt in de Gereformeerde kerken over te nemen.

30. Het is niet goed, om twee zulke heterogene begrippen (ambt van Goddelijke en van kerkelijke instelling) met denzelfden naam van ambt aan te duiden.

40. De naam van doctor betekent eenvoudig leeraar, en drukt dus iets uit, wat de dienaren des Woords allen zijn. Maakt men echter toch onderscheid tusschen leeraar en doctor, dan verlaat men het erf van het kerkelijk instituut en treedt op dat der wetenschap over. Of, indien men het onder de kerkelijke ambten een plaats geeft, dan ontnemen men er mede aan de bedienaren des Woords, wat zij zijn en moeten wezen, nl. *leeraars*.

Men zou uit deze opmerkingen kunnen afleiden, dat er over het Doctorenambt en dus over de opleiding tot den dienst des Woords tusschen Dr. Kuyper en den afgetreden Rector der Theol. School nogal een belangrijk verschil van gevoelen bestaat. Dit is echter maar schijn. In het wezen bestaat er volle overeenstemming. Dr. Bavinck ontwikkelde in zijne rede slechts denkbeelden, die vroeger alle, en haast in dezelfde bevoordelingen, door Dr. Kuyper uitgesproken zijn. Het volgende strekke ten bewijze:

Ad 1m. Evenals schrijver dezes in zijne Rectorale oratie, was Dr. Kuyper reeds veel vroeger van meening, dat de Goddelijke instelling van het Doctorenambt naast de drie andere ambten niet te bewijzen is. Hij zegt toch in het *Tractaat van de Reformatie der kerken*, bl. 63, 64:

„De vraag of er naast het ambt van predikant, ouderling en diaken nog een vierde ambt, dat van *Doctor* of leeraar in de kerke Gods bestaat, is niet uit te maken door verwijzing naar Ef. 4 : 11. Daar toch staat wel onderscheidenlijk, dat de Heere er sommigen gezet heeft tot apostelen en sommigen tot evangelisten, maar dan volgt er: *sommigen tot herders en leeraars*. Stond er: sommigen tot herders en sommigen tot leeraars, dan was de zaak beslist. Thans niet. Onze belijdenis in art. 30 en 31 kent dan ook slechts *drie* ambten, en wel wordt in de kerkorde van Dordt, art. 2, van vier diensten gesproken, maar vooreerst moet de kerkorde naar de belijdenis, nooit de belijdenis naar de kerkorde uitgelegd, en ten andere is de kerk ook na 1619 niet overgegaan tot het scheppen van een kerkelijk Doctorenambt.”

Desniettemin is Dr. Kuyper van oordeel, dat er in de kerk voor zulk een Doctorenambt wel terdege plaats is. Want hij gaat aldus voort:

„Op grond hiervan dient erkend, dat het Doctorenambt dusver nog in staat van wording verkeerde, en eerst allengs door verdere ontwikkeling van den kerkelijken toestand tot zijn recht zal kunnen komen. Bij die verdere ontwikkeling zal dan als regel dienen te gelden: 10. dat het kerkelijk Doctorenambt geheel onderscheiden worde van de universiteitstitels aan gepromoveerde personen verleend; 20. dat het kerkelijk Doctorenambt nooit een bloote *titel* maar steeds een *ambt* zij, ten doel hebbende om de aanstaande dienaren des Woords op te leiden enz.”

Ad 2m. Zulke kerkelijke Doctoren konden volgens de vroegere Gereformeerden en ook volgens Dr. Kuyper thans niet alleen door een kerkeraad, maar ook door eene classis of synode voor den dienst van vele kerken saam worden aangesteld. Op blad. 33 van het thans weer bijzonder lezenswaard geschrift van Dr. Kuy-

per over de *Leidsche Professoren en de Exequeuten der Dordtsche Nalatenschap* lezen wij:

„50. is door de daarop volgende Nationale Synode van 1581 nader bepaald, dat de gemeenten, nevens de Academiën der Staten, zelve „Professoren in de Theologie” zouden aanstellen, waarom dan ook het ambt van Doctor weer onder de kerkelijke diensten wordt opgenomen”

Op blad. 37 zegt Dr. Kuyper, dat het geschil tusschen de Politieken en de Kerkelijken uitsluitend liep over de vraag, of de Theologische professoren al of niet in den dienst der kerk zouden worden opgenomen:

„Te dien opzichte toch maintineerden de Staten, dat de professoren in hun dienst en niet in dien der kerken waren, als mannen der wetenschap zelfs *boven* de kerk stonden in zaken de leer rakende; en als „de Theologen der hooge Overheid” *jure suo* stem in het synodaal kapittel hadden. Geheel anders dan de Gereformeerde kerk, die aan de Theologie wel een zelfstandige positie, maar niet dan *in den dienst der kerk* wilde vergunnen, en diensvolgens de Theologische professoren aan de censuur en inspectie der kerk wilde onderwerpen, om hun voorts slechts op die synodes recht van stem te geven, die *heel de kerk* omvatten, d. i. op de Synode *Nationaal*.”

En op blad. 46 en 47 geeft hij het gevoelen der Gereformeerden van die dagen aldus weer:

„met name de Theologische professoren bekleeden als Doctoren een kerkelijk ambt.”

„Overmits nu de Theologische faculteit steeds de kerk in haar geheel en nooit een deel der kerk dient, of wil men, wijl het Doctoraat een *generaal en geen local* (ik cursiveer) ambt was, zoo konden en mochten ze (de Gereformeerde) dan ook niet toestaan, dat de professoren als *membra corporis* „ex lege” zitting kregen in eenige synode provinciaal.”

Zijn eigen gevoelen stemt daarmee geheel overeen. Want op blad. 64 van het bovengenoemde *Tractaat* verklaart hij, dat voor de verdere ontwikkeling van het kerkelijk Doctoraat ook deze regel dient te gelden:

„dat deze kerkelijke Doctoren voor hun ambt aangewezen worden door de kerk, en in hun ambt ingezet, hetzij door den kerkeraad, indien ze plaatselijk beroepen zijn, 't zij indien ze voor een kerkelijke kweekschool zijn aangesteld, door de classis of synode, die deze kweekschool heeft gesticht. Verg. *Strikt genomen* bl. 210.”

Ad 3m. De bovengenoemde aanhalingen, welke uit vroegere en latere literatuur gemakkelijk te vermeerderen zouden zijn, bewijzen genoegzaam, dat de Gereformeerden er nooit bezwaar in hebben gezien, om ook het kerkelijk Doctorenambt een *ambt* te noemen, ook al hielden zij het niet in denzelfden zin voor een van Godswege ingestelden dienst van eene plaatselijke kerk als het ambt van dienaar des Woords, ouderling en diaken. Zij vreesden hoegenaamd niet, daarmede den Roomschen kant op te gaan. En Dr. Kuyper kende die vrees vroeger ook niet.

Ad 4m. Voetius werpt in zijn *Polit. Eccl.* III 411, de vraag op, of de ambtsplichten van de predikanten kunnen verdeeld of gescheiden worden worden, zoodat iemand predikant van eene kerk kan zijn zonder te preeken, of wel preekt, doch zijne overige diensten door anderen waarnemen laat. En daarop geeft hij een *ontkenmend* antwoord. Want, zegt hij, *de predikant sluit alle bovengenoemde ambtsplichten in*. Ofschoon hem dan ook regeer-ouderlingen tot zijne hulp zijn toegevoegd bij het toezicht in de regeering der kerk, of diakenen bij de verzorging der armen, of *doctoren bij de uitlegging der Schrift en de weerlegging der tegenstanders*, of schoolmeesters en catecheten bij de onderwijzing der jeugd, of troosters bij het bezoeken van zieken en bedroefden; hij mag toch nooit denken, dat hij van al die diensten in volstrekten zin en geheel ontheven is.

Met deze aanhalingen meen ik thans te kunnen volstaan. Zij stellen in het helderste licht, dat de Rectorale oratie over het Doctorenambt in alle deelen met het gevoelen van de vroegere Gereformeerden en ook met dat van Dr. Kuyper overeenstemt.

BAVINCK.

PROF. RUTGERS' ORATIE.

De lang verbeide oratie, bij de overdracht van het Rectoraat aan de Vrije Universiteit door Prof. Rutgers op 20 Oct. 1898 uitgesproken, is eindelijk in het licht verschenen. Maar het lange wachten is hier rijkelijk beloond.

De rede zelve is maar 38 bladzijden groot. En zij schetst in het kort den invloed, die door Calvijn zelve bij zijn leven geëffend is; 10. op de vele Nederlanders, met wie hij in aanraking kwam, door persoonlijk verkeer en correspondentie; 20. op de Nederlandsche natie in het algemeen, door zijne geschriften; en 30. op onderscheidene kringen van Nederlandsche Gereformeerden, door de voor hen bestemde bijzondere adviezen.

Maar deze rede is door een overvloed van breede, rijke aantekeningen uitgedijdt tot een boekdeel van niet minder dan 236 bladzijden. En deze aantekeningen laten iets zien van den enormen arbeid, die achter de rede verborgen ligt. Zij lichten toe en breiden uit de saamgedrongen stof der oratie en leveren een schat van nauwkeurige bijdragen voor de geschiedenis der Reformatie hier te lande.

Over Calvijn zelf wordt hier licht verspreid, over zijn leven, zijne veelzijdige werkzaamheid, zijne prediking, zijne exegese, zijne katholieiteit, over de uitgave zijner werken, de beschrijvingen van zijn leven enz. Om hem heen treedt eene gansche groep van personen voor ons op, te veel om op te noemen en ten deele schier geheel onbekend; terwijl bij elk hunner nauwkeurig wordt aangewezen en bewezen de invloed, door Calvijn op hen geëffend. En eindelijk worden daarbij vele en vele onderwerpen ter sprake gebracht, die in belangrijkheid met elkander wedijveren en alle op de meest conscientieuse wijze, soms vrij breedvoerig, behandeld worden. De rede is door dit alles geworden eene „Fundgrube” voor historische studie.

Tot het belangrijkste behoort de aanwijzing, dat de Reformatie hier te lande, veel vroeger dan men gewoonlijk meent, een Calvinistisch karakter aannam; dat het Calvinisme hier niet uit Frankrijk is geïmporteerd, maar vrucht is van den invloed, door Calvijn zelve uitgeoefend; dat de reformatorische werkzaamheid, door andere mannen hier te lande verricht, wel naast maar niet tegenover die van Calvijn is te stellen. Maar aan de opsomming van wat in dit boekwerk belangrijk is, zou geen einde komen. Het eene is nog interessanter dan het andere. En alles wordt zoo eenvoudig, zoo helder, zoo waar meegedeeld, dat ieder den indruk krijgt: hier hebben wij echte historie en niets dan historie. Aan den Schrijver daarom onze oprechte dank en aan de minnaars voor geschiedenis met deze kostelijke studie onze hartelijke gelukwensch!

BAVINCK.

VERHARD UW HART NIET.

„Maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen.”

SPREUK. 28 : 14.

Er zijn rijke beloften voor de Godvreezenden.

Ook ontzaglijke bedreigingen voor de verachters van 's Heeren dienst.

De Spreuken-schrijver weet hoe groot het onderscheid is tusschen de rechtvaardigen en de goddeloozen, tusschen dien wie God dient, en dien die Hem niet dient. Heeft hij gezegd: „welgelukzalig is de mensch, die geduriglijk vrees,” aanstonds laat hij er op volgen: „Maar die zijn hart verhardt, zal in het kwaad vallen.” Zoo verkondigt hij het *wel*, en het *vee*.

In den tekst gewaagt hij van zonde en straf, en van het noodzakelijk verband tusschen beide.

De zonde is, het *verharden van het hart*. Er wordt figuurlijk gesproken. Dit geschiedt gedurig. Wanneer de Schrift de schaamteloosheid in den dienst der zonde teekenen wil, spreekt zij van het verharden van het aangezicht: „Zij hebben hunne aangezichten harder gemaakt hebben dan eene steenrots, zij hebben geweigerd zich te bekeeren.” (Jer. 5 : 3.)

Wil zij de weerspannigheid schetsen, zij gewaagt van het verharden van den nek: „Zij hebben hunnen nek verhardt, om niet te hooren.” (Jer. 17 : 23.)

In den tekst wordt het *hart* genoemd. Niet aan 's menschen lichaamsdeel moet gedacht; maar het woord, oneigenlijk overgebracht, duidt 's menschen onsterfelijke ziel, zijn redelijken geest aan, of wijst naar de krachten, de vermogens van de ziel, als verstand, wil enz. heen.

Zijn hart te verharden, is dus, in steê van op zijne hoede te zijn, om niet tot het kwade verleid te worden, tegen alle waarschuwingen en vermaningen in, breidelooos op het verkeerde pad voort te gaan.

Sedert den afval van het menschelijk geslacht van God, in het Paradijs, hebben alle kinderen Adams een diep verdorven natuur; een aangeboren hardheid des harten.

Hun verstand is verduisterd, hun wil verkeerd, hun conscientie dwalend, en hunne hartstochten zijn ongeregeld. Zoo begrijpen zij niet de dingen van het koninkrijk Gods. Willen niet buigen onder den wil des Heeren. Laten den stedehouder Gods in hun binnenste omkoopt door arglistigheid, en misleiden door bevooroordeeldheid. Geven aan allerlei begeerlijken zich over. Daarom is wedergeboorte van nood. Zonder haar geen ingang in het koninkrijk der hemelen. Heerlijk is de belofte van den God des ontfermens: „Ik zal u een nieuw hart geven, en zal eenen nieuwen geest geven in 't binnenste van u; en Ik zal het steenen hart uit uw vleesch wegnemen, en zal u een vleeschen hart geven.” (Ezech. 38 : 26.)

Er is ook een oordeel der verharding. Voltrekking van een strafrechterlijk vonnis. Niet alsof God hardheid des harten zou werken, waar zij niet was. Evenmin alsof Hij de zondige gesteldheid der ziel zondiger zou maken. God is heilig. Nooit mag de zonde aan Hem worden toegeschreven.

Maar in zijne rechtvaardigheid, en zijne rechtvaardigheid is openbaring zijner heiligheid, geeft hij den weerspanning over; belet Hij hem niet, voort te woeden; onthoudt Hij de middelen tot bekeering; weigert Hij door zijn Geest langer met hem te twisten. Overgeven aan de begoochelingen des vleesches, de bedriegerijen der wereld, en de heerschappij van Satan, gaat de zoodanige een ontzaglijke toekomst tegemoet.

En deze strafrechterlijke verharding bezorgt de zondaar zich door *zichzelve te verhard*. Dit deed Farao: „Toen nu Farao zag, dat er verademing was, verzwaarde hij zijn hart.” Ex. 8 : 15; en wederom: „Doch Farao verzwaarde zijn hart ook ditmaal.” Ex. 8 : 32; en wederom: „Toen Farao zag, dat de regen en hagel, en de donder ophielden, zoo verzondigde hij zich verder, en hij verzwaarde zijn hart.” Ex. 9 : 34.

Iemand verhardt zijn hart, wanneer hij zich diets maakt, dat er geen God is; of zich van alle vrees-verwekkende indrukken van Gods Majesteit zoekt te ontdoen; of zich kant tegen het Woord, spottend met de wet, hare eischen en bedreigingen; en in ongehoof het Evangelie niet achtende, den Heere Jezus Christus zelve verwerpt.

Iemand verhardt zijn hart, als hij zijne natuurlijke verdorvenheid vrij spel geeft, en daarenboven allerlei dekmantels voor zijne ongerechtigheid zoekt. Als hij veracht den rijkdom van 's Heeren goedertierenheid, en verdraagzaamheid; in steê van er zich door te laten leiden tot bekeering; naar zijne hardheid en onbekeerlijk hart zichzelf toorn als een schat vergaderd in den dag des toorns en der openbaring van het rechtvaardig oordeel Gods.” (Rom. 2 : 4 en 5.) Als hij noch door 's Heeren weldaden getroffen, noch door 's Heeren oordeelen tot nadenken gebracht, al den arbeid des Heiligen Geestes miskennt, gelijk de hardnekkige Joden ten tijde van Stefanus. (Hand. 7 : 51.)

In dien weg valt hij in het kwaad; d. i. gaat hij van kwaad tot erger, als van een hellend vlak dalend, en vaak n. e. t. de snelheid van een steen, die van een bergrug rolt. Het kwaad der straf ontgaat hij niet.

Soms wordt hij hier kennelijk, anderen ter waarschuwing, gestraft; denk aan de tijdgenooten van Noach; aan Farao en zijn volk; en aan zoovele voorbeelden als ons in de Schrift zijn vermeld. En eens breekt de dag des oordeels aan. Wordt bij den dood het vonnis voorloopig over de ziel geveld, „wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus.” Dan zal „met vlammen vuur wrake worden gedaan over degenen die God niet kennen, en die het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn, welke tot straf zullen lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid zijner sterkte.” (2 Thess. 1 : 8 en 9.)

Wij worden dus door Salomo gewaarschuwd tegen moedwillige zonden.

Door moedwillige zonden verstaan wij niet die verkeerdheden, met het oog waarop gezegd is: „dat er geen mensch rechtvaardig is op aarde, die goed doet en niet zondigt.” Volkomene heiligheid wordt niet bereikt aan deze zijde des grafes; de godzaligsten overtreden dikwerf; en vinden wij zeggen, dat wij geene zonde hebben, zoo misleiden wij onszelf en de waarheid is niet in ons.

Er zijn zonden, bedreven door *onwetendheid* en deze omstandigheid, hoe groot de misdaad ook in zichzelf zijn moge, maakt de misdaad van den overtreder te meer deerniswaardig. De groote Hoogepriester onzer belijdenis, Jezus Christus, voerde deze drangreden tot genade voor zijne moordenaars aan: „Vader, vergeef het hun, want zij weten niet, wat zij doen.” Dat *niet weten* was o. a. bij Saulus oorzaak, dat zijne zonde niet was „zonde tegen den Heiligen Geest,” zoodat hem barmhartigheid kon geschieden.

Er zijn andere zonden, waarin wij bij *overrompeling*, door *onverwachte* en *hevige verzoeking* vallen. (Dit noemt Paulus in den brief aan de Galaten: „door eenige misdaad overvallen te worden.” In zoodanig geval vermaant hij, de gevallen te recht te brengen door den geest der zachtmoedigheid, „ziende,” zegt hij, „op uzelf, opdat ook gij niet verzocht wordt.” Er zijn *moedwillige* zonden. Tegen deze heft de tekst dreigend den vinger op.

Moedwillig zondigt hij, die zich volkomen bewust is wat hij doet, met kennis van zaken zondigt. Wie iemand stoet in het donker, is meer te beklagen dan te bestraffen, meer ongelukkig dan schuldig; maar wie het doet bij vollen dag, met open oogen, geeft van kwaadwilligheid blijk, is niet te verontschuldigen.

Daarom waren de Joden ten eenenmale onverschoonbaar. Immers de Zaligmaker sprak: „Indien Ik niet gekomen ware en tot hen gesproken had, zij hadden geene zonde; maar nu hebben zij geen voorwendsel voor hunne zonde.”

De zonde wordt moedwilliger, wanneer zij niet alleen met bewustheid maar met *overleg* en met bepaalden toelag wordt gepleegd. Wanneer de zondaar middelen beraamt om zijne schuldige plannen ten uitvoer te brengen. Van zulk een overtreder zegt Salomo: „In zijn hart zijn verkeerdheden, hij smeedt te allen tijd kwaad; hij werpt twisten in.” En David: „Hij bedenkt onrecht op zijn leger; hij stelt zich op een weg, die niet goed is; het kwaad verwerpt hij niet.”

Nog schandelijker wordt het karakter der zonde, als zij *hardnekkig* wordt vastgehouden. Deze hardnekkigheid sprak in het antwoord der Joden aan Jeremia: „Wat aangaat het woord, dat gij tot ons gesproken hebt in den naam des Heeren; wij zullen naar u niet hooren, maar wij zullen voorzeker doen alles, wat uit onzen mond gegaan is.”

Wanneer waarschuwingen en vermaningen, zoowel als de kloppingen van het geweten (aandrag des Heiligen Geestes) vruchteloos zijn, dan wordt de zonde zwaar in trap en maat, en de strafbaarheid der hardnekkigheid klmt.

Maar de zonde wordt moedwillig in den hoogsten trap, wanneer God den weg des zondaars als met doornen bezet en hij nochtans door dezelve poogt heen te dringen.

De vermetele zondaar zegt als in zijn hart: „Wie is de Heere, dat ik Hem zou gehoorzamen?”

Hij ontkent het Goddelijk gezag, loochent Gods alwetendheid, smaadt Gods rechtvaardigheid en waarheid, en daagt Gods almacht lichtzinnig uit.

Iedere moedwillige zonde verhardt het hart en maakt het minder vatbaar voor vermaning en bekeering.

Op den weg der moedwillige zonden wordt de zondaar trapsgewijze stoutmoediger tegen God, neemt hij toe in het kwade, tot ten laatste alle banden verbroken zijn en zijn hart de ongerechtigheid gieriglijk zoekt te bedrijven. Het dikwerf gewonde geweten spreekt zachter, wordt ongevoelig en ten laatste, gelijk de Schrift zich uitdrukt, als met een brandijzer toegeschoerd. Dit is de aard der zonde. Dit is ook het oordeel Gods.

Waar Gods genade zich tot bekeering verheerlijkt, zullen zij, die in moedwillige zonden geleefd hebben, gewoonlijk eerst langs den weg van diepgaand berouw en smartelijke benauwdheden der ziel tot den vrede der rechtvaardigen komen. Steeds zal het aandenken smartelijk blijven. En ofschoon vergeving in Christus' bloed gevonden werd, moet menig gevolg van het vroeger bedreven kwaad worden gedragen.

Och, of alle moedwillige zondaren, die dit lezen, leerden bidden om vergeving voor het verledene, en om bewaring voor het toekomstige.

Het vermaak der zonde snelt weg met arends vleugelen, maar haar angel duurt tot in eeuwigheid!

Bidden om voor moedwillige zonden bewaard te worden, dat is, broeders en zusters, onze dure roeping.

Die bede moet *oprecht* zijn. Uit ootmoedig gevoel van onze onbekwaamheid. Met eene levende hope op Gods genade in Christus. En, laat ons het niet vergeten, met het vaste voornemen om alle verzoeken te ontvlieden of te wederstaan.

De Heilige Geest leidt op den rechten weg, maakt teer van conscientie, doet ons, van opzettelijke zonden afkeerig, op nauwgezette beoefening der godzaligheid gezet zijn. De Heilige Geest doet ons het beeld van Christus dragen. Bidden wij om het licht, de leiding, den troost en de kracht van dien Geest.

Zoo zal, wel verre dat wij ons hart verharden, Christus meer en meer in ons eene gestalte verkrijgen en ons leven openbaring zijn van Diens leven in ons binnenste. En als wij dan aan het einde van onzen tocht door dit leven zijn ingegaan in het Vaderhuis der kinderen Gods, brengen wij eeuwig dank en eere toe aan Hem, die door

zijne genade ons voor verharding des harten bewaarde; wederbaarde tot eene levende hope, door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden, die onze zonden droeg aan het kruis, ons eene gerechtigheid verwierf, die voor God geldt, ons tot zich trok door zijn Geest, ons telkens opzoekt in zijne liefde, ons voor afval beveiligde, en na iedere overtreding de ervaring schonk »de offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God! niet verachten.

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

IV.

DAT WIJ DE KERK VAN NOODE HEBBEN.

Dat de kerk door de wereld niet gewaardeerd wordt, is begrijpelijk; vreemd is het echter, dat zij soms door hare eigene kinderen wordt geminacht. Deze verachting der kerk is dikwijls vroom gekleurd. De wereld is in de kerk, zegt men; daarom trekt men zich van haar in een hoekken met een boekken terug. Men kan ze trouwens missen. Heeft men aan zijn God niet genoeg? En dat men hierin recht handelt, zie, daarvan verzekert men zich en anderen op grond van de geestelijke genietingen, welke men in de eenzaamheid of in zijn vriendenkring geniet. Toch kan geen geloovige anders dan tot zijne schade zich van de Gemeente terugtrekken. Reeds de natuur leert ons, dat elk lid het geheele lichaam van noode heeft.

In het bijzonder heeft het zwakkere lid het sterkere noodig. Daarom heeft Christus ook het ambt in het midden zijner Gemeente gesteld. Hij heeft sommigen gegeven tot herders en leeraars. Of deed Hij er misschien iets overbodigs door?

Neen, niet iets dat overbodig is, als een artikel van weelde, maar iets, dat volstrekt onmisbaar is. Wij hebben mannen noodig, die ons onderwijs geven en die over ons waken. Staan wij bij deze gedachten even stil.

Het is noodig, dat wij voortdurend onderwezen worden. Hoe weinig verstaan wij nog van de Schriften! Men kent nog wel teksten, maar weinigen kennen ze in het wonderschoone licht, dat de samenhang er op werpt. En hoeveel heilige woorden worden op den klank af verkeerdelijk aangehaald! Helaas, men put de waarheid meer uit de afgeleide bron, de kerkleer, dan uit de oorspronkelijke bron, de Schrift. Moeten wij het dan niet waardeeren, dat Christus zijner Gemeente ook Schriftgeleerden gegeven heeft, die den dienst des Woords onderhouden? In hen gaf Hij de mannen, die, in onderscheiding van de gewone Christenen, voeling houden met het denken van de kerk aller eeuwen, en der Gemeente het licht toebrengt, dat God aan de algemeene kerk gegeven heeft. Zullen wij hen voor ons overbodig achten? Nienand benoemt zich tot zijn eigen leermeester. Ook zegge men niet: God leert mij; ik heb niemand van noode. God toch gaat zijne eigene instellingen niet voorbij, en leert ons in den van Hem geordenden weg. Indien gij waant, dat God u onmiddellijk leert, zoo maakt gij uzelf tot profet; de profetie toch ontvangt zijn licht rechtstreeks van God. Maar gij zijt geen profet; zet u dan als een nederig discipel aan de voeten der Schriftgeleerden van het koninkrijk neder. Dat is de wil van Christus over u. Indien Hij de discipelen geboden heeft, om te hooren naar de Schriftgeleerden van zijnen tijd, omdat zij op den stoel van Mozes gezeten waren, Matth. 23: 2, hoeveel te meer zal hij u thans gebieden om te hooren naar de mede-arbeiders van den Heiligen Geest!

Het is noodig, dat er voor onze zielen gewaakt wordt. Voorzeker zijn wij zelven de natuurlijk aangewezen wachters onzer eigene zielen. Maar dat maakt de door Christus over ons gestelde ambtelijke wachters niet overbodig. Immers hebben wij meer vijanden onzer zielen, dan wij weten. Zie rondom u; haast zouden wij zeggen: zooveel menschen om u heen, zooveel verzoeken om u heen. Denk aan den van ongelooft en wereldzin bezwangerden geest der eeuw, dien gij inadent er gij het weet en zonder dat gij het weet. Denk aan het nameloos groot getal van booze geesten, die uwe zaligheid trachten te verhinderen en te gevaarlijker zijn, omdat zij onzichtbaar zijn. Als gij daarbij in aanmerking neemt, dat uwe kortzichtigheid groot is, en dat gij eene merkbaare neiging hebt om in slaap te vallen, dan zult gij te meer Christus' zorg over u waardeeren. 't Is zoo, Hij is de Herder der kudde, maar toch heeft Hij het noodig geacht, dat er onder Hem herders zouden zijn, om dag en nacht met Hem over de kudde de wacht te houden. Durven wij ze Hem wedergeven en zeggen: wij

hebben ze niet noodig? En toch spreken wij telkenmale zoo, als wij ons aan onze opzieners onttrekken, en hunne vermaning verachten, als stond er niet geschreven: zijt uwen voorgangeren gehoorzaam, want zij waken over uwe zielen, als die rekenschap geven zullen, Hebr. 13: 17. Wij moesten ze te meer waardeeren, omdat in onze gemeentelijke inrichting de vrije samenkomst gemist wordt, waarin de leden der apostolische kerk zelven elkander vermaanden.

Zij, die zich van het ambt terugtrekken, om zich zelven, met of zonder behulp van een door hen zelven gekozen broederkring te stichten, doen dan ook een gevaarlijk werk. Wie zich onder den dienst des Woords en der vermaning stelt, welken God ingesteld heeft, laat God voor zich kiezen, wat het woord zal zijn, dat tot hem gesproken worden zal. Nu kunnen wij er zeker van zijn, dat God voor ons juist het woord kiest, dat voor onze ziel noodig is. Maar zoo wij zelven kiezen, wat deel der Schrift, wat boek of preek wij zullen lezen, dan zal ons arglistig hart wel zorgen, dat wij kiezen wat ons het aangenaamst, en niet wat ons het nuttigst is. En zoo kan het zijn, dat wij veel genieten, meer zelfs, dan onder de geordende middelen der genade, maar van genot-middelen, wordt men niet gevoed. Het kan wel zijn, dat de Herder ook het dwalend schaap nog eenig voeder toereikt, opdat het niet sterft; want Christus is goed. Maar groei in de genade wordt er bij hen, die de middelen der genade verachten, niet gevonden. Zij blijven steeds den kinderens gelijk.

VAN ANDEL.

Politieke Beschouwingen.

Ofschoon de oorlog in Zuid-Afrika in de laatste dagen geen beslissing van betekenis gaf, is men er toch alles behalve tot een toestand van stilstand gekomen. Tot recht verstand der zaken dient men twee dingen wel onder 't oog te houden. Aan den eenen kant, dat de Engelschen in de laatste maanden des vorigen jaars zoozeer hadden geleden door neerlagen aan alle zijden, dat zij bijna nergens meer tot een krachtigen aanval in staat zijn, zonder nadere krachtige versterkingen. En aan den anderen kant hadden de Burgers, als gevolg van de toenemende versterkingen door de Engelschen verkregen, destijds hunne aanvullende taktiek voorschaars omgezet in een verdedigende, ter bewaring van de uitnemende positie door hen tegenover de Engelschen ingenomen. Overal staan partijen wakker en in spanning tegenover elkander en vooral van de zijde der Burgers, elke goede gelegenheid aangrijpend om de Engelschen in ongunstiger positie te brengen.

Vandaar dat in de laatste dagen ten Zuiden van den Vrijstaat bij Stormberg niets van betekenis voorviel; slechts uit verkenningen bleek de aanwezigheid van partijen. Alleen een weinig westelijker had French gepoogd de Burgers bij Colesberg te verdrijven. Maar met hoeveel Engelse bluf hun aanvankelijke avances ook was voorgesteld, 't resultaat liep, na dagen strijdens, op niets uit, en wat wij de vorige week reeds veronderstelden, is verwerkelijk: French is nu zelf op zijn beurt in zoedanige positie gekomen, dat hij als ingesloten is en zoo goed als afgesneden van zijn operatie-basis. Niet alleen spoorwagens met k ijs- en levensvoorraad voor hem, maar ook troependeelen der Engelschen vielen, zelfs nadat ze versterkingen hadden verkregen, ten slotte den Boeren in handen. En terwijl nu de Burgers bij den dag tegenover hem vermeerderen, kan hij van de Aar voorschaars geen versterkingen meer verkrijgen, wij men daar aan de bewaking van den spoorweg de handen vol heeft. Allerwege toch weemt het daar, in de Kaapkolonie, van Boeren, die de Engelschen verlaten en tegen hen gaan vechten. Want de overwinning der Burgers, maar ook het ellendig bedrijf der Engelschen, om zwarten tegen de Burgers te wapenen en door hen, gelijk bij Derdepoort in Transvaal, de Burgers te doen overvallen en vrouwen en kinderen weg te slepen, heeft hen tot dien overgang ten zeerste geprikkeld.

In ééne week verloor hij meer dan 200 man en 10 officieren!

Ook ten Zuidwesten duurde de poging van Methuen's troepen om enig succes te behalen, maar een oogenblik. Wel werden enkele in opstand gekomen Burgers bij Belmont verrast en gedeeltelijk gevangen genomen, en Douglas meer westelijk, bezet. Doch reeds den volgende dag moest Douglas weer ontruimd worden, en de positie van Methuen's leger werden sinds meer en meer door de Burgers omgeven en beheerscht. Ook de laatste uitvallen uit Kimberley en Mafeking werden met groote verliezen voor de belegerden afgeslagen.

Bij Ladysmith hebben de Burgers sinds Nieuwjaar de beschieting der stad met kracht hervat en Zaterdag het oogenblik gunstig geacht om nu niet langer uit de verte met de kanonnen alleen te werken, doch te trachten, door aanvallen op te treden, den vijand ook uit de enkele stellingen die hij nog innam op de hoogten, Caesarkamp en Wagenberg, vlak bij de stad, te verdrijven. Daardoor zou dan Ladysmith niet langer zijn te houden, omdat de plaats in een open kom tusschen heuvels in ligt, en het garnizoen zonder dekking ook aan het vijandelijk geweervuur zou zijn overgeleverd.

Het uitvoerig telegrafisch bericht van White doet aannemen, dat die aanval niet den gewenschten uitslag heeft gehad. Wel hebben de Boeren tot driemaal toe eenige stellingen van den vijand genomen, doch

evenzoo vaak werden zij, denklijk door bjo-netaanvallen, er uit verdreven. Zij slaagden er in één punt den geheelen dag zelfs bezet te houden, maar toen het donker was geworden, moesten zij het weer opgeven voor den stormaanval met de bajonet door de Devonshire's onder kolonel Park. Zoo althans seinde White Zondag.

Maar of werkelijk de poging, om door een algemeene machtsontwikkeling Ladysmith op het allernauwst in te sluiten, ongunstig voor de Boeren is uitgevallen, zal men eerst zeker kunnen weten, wanneer ook van hun zijde het rapport van het gevecht bekend zal zijn, en men gelegenheid zal hebben beide lezingen met elkaar te vergelijken. Reeds zoo dikwijls heeft zulk een vergelijking tot verrassende resultaten geleid, dat het ook nu niet ongeraden is White's verhaal met een zekere twijfelzucht te lezen. In alle geval, het schijnt een geweldig harde kamp geweest te zijn, en Ladysmith is nog Engelsch. Maar voor hoe lang? Want van gevangenen gewaagt White niet en evenmin blijkt uit zijn bericht, dat de Burgers ook Caesarkamp weer hebben moeten opgeven. Reeds wordt bericht, dat hij zware kanonnen zou verloren hebben. Zijn zij inderdaad nader gekomen, dan zijn de dagen van Ladysmith geteld. De militaire medewerkers van de *Manchester Guardian* en zelfs van de *Times* zijn dan ook allesbehalve gerust. En hoe sterk zich de Boeren bij Ladysmith gevoelen, blijkt ook hier uit, dat de aanval van Buller, om lucht aan Ladysmith te verschaffen, Zaterdag namiddag tegen de Tugela ondernomen, niet eens door de Burgers met eenigen ernst werd beantwoord. Alleen toen de Engelschen wat kort bij Colenso kwamen, gaven zij wat geweervuur af!

Het vertrouwen bij de Burgers is dan ook nog ongeschokt en veeleer versterkt. Alle brieven getuigen er van, maar ook 't slot van de boods hap van den Vrijstaatschen President aan de Burgers op Nieuwjaarsdag: »Het volgende jaar zal de Afrikaander natie zich in vrede en rust verheugen. God in zijn oneindige genade geve, dat de vrede bevestigd zij op een grondslag, dat de vijand, die ons gedurende een geheele eeuw vervolgd en verdrukte, niet langer in staat zal zijn onschuldig bloed te vergieten.»

Zoo zij het! De aanmatigingen der Engelschen zijn onverdragelijk. Zelfs geen telegrammen om inlichtingen over zieke dames in Pretoria laten zij door, maar houden wel het geld; en terwijl zij zelven uit neutrale Staten niet alleen levensvoorraad maar ook middelen voor den oorlog trekken voor Z. Afrika, nemen zij schepen met levensmiddelen voor de Burgers in beslag en leggen zij de handen op de Deutsche Rijkspostboten met ambulances. Zóó nu ook weer de Herzog met Holl. Belgische ambulances. Wanneer zal aan al die brutaliteiten door de Mogendheden eens paal en perk worden gesteld? Elilacie, onderlinge najver vooral verhindert hun. Ten slotte nog dit. Ofschoon wij er weinig van verwachten voor Afrika, doet het ons toch genoeg dat de Engelschen voor de Russen benauid worden. Men schrijft: »Groote opmerksaamheid, bij velen zelfs ontroering, heeft gewekt de troepenbewegingen van het Russische leger van Tiflis in Trans Kaukasie naar Kuskuk, vlak aan de grenzen van Afghanistan. Het is opvallend, dat eerst als een zekere stemming werd gewekt voor deze troepenbeweging. Het heette, dat er onlusten in Afghanistan waren uitgebroken, dat de Emir bedenkelijk ziek lag, dan weer dat er gespannen verhouding bestond tusschen de Afgaansche Regeering te Kaboel en het Britsch-Indische bestuur. Doch geen van al die geruchten zijn gebleken waarheid te bevatten.» Engeland ziet dan ook in dit optreden een beslisse dreiging, en het is moeielijk deze opvatting niet te deelen, althans de verplaatsing van de Russische troepen nabij Britsch-Indië niet als een ernstige waarschuwing op te vatten.

Het *Journal de St Petersburg* doet zijn best dien indruk uit te wisschen door het voor te stellen alsof het hier slechts een »vraagstuk van militaire oefening heeft gegolden, die tot bevrediging van het Russische legerbestuur is afgeloopen, een academische taak,» zooals het blad het noemt. Toegegeven wordt echter, dat valse berichten over den toestand in Afghanistan aanleiding hebben gegeven het Kaukasische legerkorps die taak te stellen, en vervolgens weer gezegd:

»In andere tijden zou de Engelse Regeering een dergelijk bericht met onge-rechtvaardigd oorlogsgescreuw begeleid hebben, nu zal zij er alleen leering uit trekken en begrijpen, dat het snoeven op haar onbetwiste oppermacht tegenover Rusland even weinig baat als tegen de beide Republieken in Zuid-Afrika en zal zij zich tegenover de Russische Regeering in onderhandelingen plooibaar toonen dan anders te verwachten zou zijn geweest. Het spreekt van zelf, dat het Rusland niet opzettelijk er om te doen geweest is dien indruk te vestigen, doch het blijft Engeland overgelaten uit de zaak de noodige gevolgtrekkingen te maken.»

Men ziet. Heel geruststellend is een en ander voor Engeland niet!

NOORDTJZ.

Buitenlandsche Kerken.

Amerikaansche toestanden. In vele opzichten onderscheidt Amerika zich gunstig boven Europa wat den algemeene godsdienstigen toestand betreft. Toch is ook daar veel afwijking van de waarheid ook in die kerken, van welke men dit niet verwachten zou. Volgens eene mededeeling van Prof. Dosker in »de Hope» staat het met den Kinderdoopt in de Presbyteriaansche kerk treurig gesteld en wordt ook in de Geref. kerk hetzelfde verschijnsel gevonden.

Hij verhaalt, dat een Presbyteriaansch predikant bij zijn afscheidsprek gezegd had, dat hij in de 4½ jaar, die hij deze gemeente gediend had, 26 volwassenen en 6 kinderen gedoopt had. Dit is maar één geval van

vele; want in de Amerikaansche kerken is het vrij algemeen zoo. In een Presbyterium van bijna 2000 huisgezinnen waren 46 kinderen en 41 volwassenen gedoopt. In sommige van de Oostersche Classen der Geref. kerk, dus in het z.g.n. Engelse deel, vindt men soortgelijke verschijnselen. Toch onderscheidt zich in deze de Geref. kerk gunstig van de Presbyteriaansche en andere kerken.

Prof. D. voegt er echter bij, dat er eene kentering te bespeuren is in het Amerikaansche huiselijke leven. Er worden meer kinderen geboren dan vroeger. »Het doodelijke Neo-Malthusianisme heerscht niet zoo algemeen meer als vroeger.» Maar vele Amerikaansche Christenen missen reeds lang de zuivere prediking van Gods Woord. Zij verstaan Gods verbond niet meer en daardoor kennen zij de waarde en betekenis van den H. Doop niet.

Dit woord heeft de aandacht getrokken en naar aanleiding daarvan is de opmerking gemaakt, dat het Hollandse volk gevaar loopt, de kennis van Gods verbond te verliezen, omdat bij het jongere geslacht eene neiging naar het Methodisme openbaar wordt. Eene prediking, die ten doel heeft een juist en helder inzicht in den weg des heils te bewerken, vindt bij velen geen waardeering. Eene oppervlakkige voorstelling der waarheid als maar van Jezus gesproken wordt, is het wat velen begeeren.

Toch worden er ook op gunstige verschijnselen gewezen. Prof. D. zegt, dat er op meer dan één gebied eene merkbare reactie komt. Vooreerst inzake de Amerikanisatie. Het Nederlandsch wordt meer gesproken dan voor tien jaren. Men begint te begrijpen, dat men twee talen spreken en gebruiken kan. Het begint duidelijk te worden, dat het nog jaren duren zal, eer de prediking in het Nederlandsch uitsterft, en het wordt meer een vereischte, dat de predikanten onder de Hollandsche nederzettingen zich van het Hollandsch en het Engelsch bedienen kunnen. Deze herleving van de Nederlandse taal is eene versterking van het Nederlandsche element.

In de tweede plaats wordt een terugkeer tot de oude paden waargenomen, omdat er meer belangstelling getoond wordt in de kennis van de Gereformeerde leer; meer dan vroeger worden degelijke Gereformeerde werken gelezen en bestudeerd, zoowel door ontwikkelde leden als door predikanten. De beweging op kerkelijk gebied in Nederland heeft volgens Prof. D. daarop een grooten invloed gehad.

De geschiedenis van Nederland en van de Nederlandsche kerken wordt weer grondig bestudeerd. Tal van belangrijke historische studien zijn in de laatste jaren verschenen. De Engelse kerken schijnen de herleving der Gereformeerde beginselen ook te gevoelen. Op de vergadering der Congregationalisten te Boston hebben de Engelse afgevaardigden hunne verwondering uitgesproken over het gehalte der Amerikaansche prediking. De hoofdwaarheden der H. Schrift worden weer duidelijk onder het volk verkondigd.

Ook wordt uitgesproken, dat de Zondagschool en Jongelingsvereniging, zooals die in Amerika optreden en toegelaten worden, de kerken op een dwaalspoor gebracht hebben, omdat zij de catechisatie, het officiële onderwijs in de waarheid vanwege de kerk, hebben verdrongen en deze vergaderingen van kinderen en jongelingen in de plaats traden van de prediking des Woords.

In Chicago, waar Dowie zijn »laatste Sion» en met zijne z.g.n. geloofsgenezing allerlei dwaze en goddelooze praktijken uitoeft, is alweer eene nieuwe sekte gesticht, die zich »Liberal Society» noemt, en beweert den godsdienst der liefde te beoefenen. Wie lid van deze vereniging wil worden, moet een soort geloofsbelijdenis onderteekenen. Hierin wordt uitgesproken, dat zij gelooven in het heele en zijne wetten; dat zij het wijt achten niet te trachten die wetten te veranderen, maar ze te onderzoeken en te gehoorzamen, want door de gehoorzaamheid aan de natuurwetten vindt men redding van ziekte, armoede enz. Verder achten zij het hun plicht als zedelijke wezens in vrede de vernietiging te bewerken van het bijgeloof en daarvoor de rede te stellen, die de zekerste gids tot ware beschaving is. Voorts vertrouwen zij, dat de eeuwige wetten van het heele voor hen zorgen zullen, zooals goed en recht.

Deze menschen maken dus de z.g.n. natuurwetten tot hun God, en zijn tegelijk aanbidders van de rede. Zij ontvangen echter voor hunne rede een vreemd licht en hebben daardoor vreemde gedachten van hun God, de natuurwetten, want zij noemen die wetten eeuwig en gelooven tegelijk, dat ze veranderen kunnen.

SCHOLTEN.

Ongejaarsavond overleed te Veendam Ds. R. H. Vos predikant bij de Gereformeerde kerk aldaar.

Ds. Vos studeerde aan de Theologische School te Kampen, werd in 1869 eerst predikant te Vries, in 1872 te Ruinerwold en arbeidde sedert 19 Dec. 1880 te Veendam. Hier was hij ook voorzitter van de Commissie voor de Inwendige Zending der Classis en deed veel voor die zaak. De gemeente verliest veel in hem. Trooste de Heere haar en de familie des overledenen in deze beproefing.

Te Amsterdam overleed op 83-jarigen leeftijd de heer T. M. Looman, die op kerkelijk gebied, hoewel nimmer tot predikant bevorderd zijnde, als godsdienstonderwijzer een naam gemaakt heeft, — ook door het schrijven van boeken waarvan menig student, godsdienstonderwijzer, ja dienaar des Woords nut heeft gehad, — die hem tot een historisch persoon maakte. Tot op hoogen leeftijd bleef de heer Looman werkzaam als voorzitter van de Ver. tot Verbreiding der Waarheid, van het Java-Comité, van de Nederlandsche Zondagschool-vereniging en de Ver. van Godsdienstonderwijzers. Van al deze vereeni-

gingen was hij de ziel, de werkzame leider. Op alle vergaderingen was hij, zoo immer mogelijk, aanwezig. Vooral Amsterdam heeft veel aan zijn evangelisatie-arbeid vanwege de Ver. tot Verbreiding der Waarheid te danken. Wat het Koning-Willemshuis, door wijlen Ds. Adama van Scheltema opgericht, was voor de buurt van de Egelantierstraat, was voor een andere wijk de Elandsstraat, waar het gebouwd van Ver. tot Verbreiding der Waarheid staat. Vooral op het gebied van Zending- en Zondagsschool-onderwijs en de uitgaven daarvoor, heeft de heer Looman het langdurigst zijne krachten gewijd en zijne pen gehanteerd.

Den 8 Januari werd het stoffelijk overschot van den overledene onder vele blijken van belangstelling op de begraafplaats »Huis de Vraag» ter aarde besteld. Verschillende sprekers voerden, zoowel binnenshuis als aan de geopende groeve, het woord; hoewel de overledene verzocht had, aan zijn graf zoo weinig mogelijk te zeggen; gelijk dit ook bij de lijkbare, die met een menigte kransen was gedekt, bekend gemaakt werd. Acht-eenvolgens spraken daar o.a. de heer Muller namens de Ver. tot Verbreiding der Waarheid, de heer Heijbroek namens het Java-Comité en het Comité voor de Zending-conferentie, de heer Beumer namens de Ver. van Godsdienstonderwijzers, de heer Kieviet namens Zarfath, de heer Bredee voor de vormschool van Christelijke Bewaarschool-houders, de heer Fruyt namens oud-leerlingen, de heer Hoogenbirk voor de Nederl. Jongelingsver, Dr. Barger n mens het hoofdbestuur der Zondagsschool-vereniging en den kerkeraad der Ned. Herv. gemeente en de heer Terpstra namens de Zending-vereniging. De broeder des overledenen bedankte, ook namens de zwaar ziekte dochter des huizes, voor de eer den afgestorvene bewezen.

De heer Looman werd in 1842 geëxamineerd te Amsterdam bij de Waalse Commissie en kwam daar toen in dienst. In 1856 begon hij des Zondagsmorgens godsdienstoefeningen te houden in het Waalse Weeshuis. En in 1870 werd hij Bijbelleeraar in de kerken der Nederl. Hervormde gemeente te Amsterdam.

Zuid-Oosthoek van Friesland.

Het is ons een voorrecht, dat wij het nieuwe jaar weer zoo mogen beginnen. Wij wenschen dan ook, bij de intrede van 1900, al de gevers ja heel het Christendom, een zeer gelukkig en gezegend jaar toe. Ook betuigen wij de Redactie van de *Bazuin* hartelijk dank, dat de *Bazuin* in 1900 met zooveel zwaarder papier verschenen is. Dat het onze *Bazuin* en hare lezers welga, en er eenige honderden abonnees bij mogen komen, is onze wenschen.

In dank ontvangen van Br. F. van de Ree te Ter Neuzen, gecollecteerd op het Zondagsschoolfeest, de kostelijke som van f 16.17½; door Br. A. Elshout te Lollum, gevonden in de kerkcolf der Geref. kerk, voor de Zondagsscholen f 5; van J. E. te L. f 1; en dan voor de armen in den Z. O. h. van Friesland, van N. N. te Oudega f 1.50; van de Meisjes-ver. Lydia te Schoonhoven een mandje nieuwe kleedren, 5 rokjes, 7 jurken, 4 schortjes, 5 paar kousen, 1 baret. Dan is door Br. Ds. van Wageningen te Ureterp a. d. Vaart ontvangen van Br. Verschoor te den Haag, uit zijn Zondagsschoolbus f 3; van Mej. E. I. B. Jongbloed te Leeuwarden f 2; van N. N. te Kollum f 5. Men heeft ons hiernaede weer zeer verblijd, blijfde dan of wij het voor ons zelf konden behouden; wij willen zoo gaarne medewerken, aan de komst van Gods Koninkrijk in den Zuid-Oosthoek. Och, wie helpt ons daarin verder, door ons iets toe te zenden? Jezus heeft zoo veelbetekend gezegd: die 2 rokken heeft deed een mede.

Uw aller dankbare Correspondenten

van Jachin,

Ds. G. van WAGENINGEN,

Ureterp aan de Vaart.

J. WOUDE, Oranjesoud Heerenveen.

8 Jan. 1900.

DINTELOORD, 20 Dec. 1899. Heden had de Christelijke Jongedochtersvereniging Dorcas, alhier, het voorrecht hare jaarvergadering te houden, waarin zij aan begunstigers en begunstigers verslag uitbracht van haren arbeid in het afgeloopen jaar. Het bleek ook nu weer, dat zij niet ongezegd had gearbeid: 74 kleedingsstukken vervaardigde zij om onder de armen te verdeelen. Het aantal leden bedraagt 11, dat van hen, die de Vereniging in het vierde jaar van haar bestaan begunstigten, 38. De jaarvergadering werd geleid door den Wel-erw. heer Ds. J. Ofringa. Gode alleen zij de eer.

Namens h-t Bestuur,

M. DE ROOIJ, Secretaresse.

Volgens »le Chrétien Français» bezitten de monniken-orden in Frankrijk thans twee miljarden francs aan onroerende goederen; terwijl zij in 1881 nog maar op 800 miljoen geschat werden. Haar totaal vermogen wordt op tien miljarden getaxeerd.

Een Spaansch Christen klaagde erover, dat de Franse Christenen zoo weinig in Spanje werken voor het evangelie. Zij toch zouden beter het Spaansch volkskarakter begrijpen dan de Engelschen, die zich dermate aan eigen stelsel en arbeid hechten.

Van den predikant George Champlin wordt verhaald, dat hij gewoon was in zijn predikaties recht op den man af te gaan, waartoe hij echter wel talent had en ook humor bezigde. Na een dergelijke strenge preek kwamen eenige hoorders tot hem, zeggende: »Weet gij niet, dat het niet aangenaam is voor uwe toehoorders, wanneer gij zoo op den man af preekt?» Doch hij antwoordde, met iets ondengends in zijn blik: »Als ik preek, tracht ik telkens regerecht op den duivel te schieten; maar als er nu iemand tusschen mij en den duivel gaat staan, dan loopt deze van zelf gevaar, inplaats van den booze, gekwetst te worden.»

De „Italia Evangelica“ meldt, dat een arme priester eens in geweldigen gemoedsstrijd was over zijn geloof, zoodat hij zichzelf naar het leven stond, uitroepende: Ik kan zoo'n leven niet langer uithouden! Een fourier, die daarbij was, riep hem echter toe: Uw leven behoort God toe! Gij moogt het u niet benemen. Vertrouw u aan God! Zie op den Zaligmaker Jezus en gij zult verlichting vinden! De priester schrok van die woorden en hernam: Het is waar. Uw spreken doet mij goed. Gij zijt mijn redengel, hoewel in militair uniform! En de man ging weldra gelaten en tevreden heen, na hem nog hartelijk bedankt te hebben voor zijn heenwijzen op Jezus.

Voor eenige maanden stierf te Ontario, in Canada, de heer John Livingstone, de oudere broeder van den bekenden Afrikaanschen reiziger, landopspoorer en zending. Hij geleek op eene treffende wijze op dezen laatste. Stanley, die den oudsten broeder wel kende, maar niet den jongste, ontmoette dezen jongere, toen hij ter zijner opsporing naar het midden van Afrika gezonden was, en herkende dezen terstond uit zijne gelijkenis met John. Deze Livingstone had voor zestig jaren Engeland verlaten en had als chemist van naam zijn fortuin gemaakt in Amerika.

Er zijn in Londen 14 groote synagogen, waarvan die van Whitechapel achtduizend personen kan bevatten. Men telt er bovendien een zeer groot aantal kleine synagogen en réunië-zalen voor families; in 't geheel 130 of 140. De Joodsche bevolking der Engelsche hoofdstad wordt op 40000 zielen geschat.

ADVERTENTIE.

Getrouwd:
ANTHONY BRUMMELKAMP,
Weduwnaar van Jonkv. ANNA
GERARDINA WITTEWAALL VAN
STOETWEGEN,

EN
JUDITH ESSER.
Zest,
3 Jan. 1900.
Eenige kennisgeving.

De Heer en Mevrouw BRUMMELKAMP—ESSER betuigen bij dezen hun **dank** voor de vele bewijzen van belangstelling bij hun huwelijk onderzochten.

Mevrouw ESSER—Hovy betuigt bij dezen haar **dank** voor de vele bewijzen van belangstelling ondervonden bij gelegenheid van het huwelijk harer Dochter.

Voor alle bewijzen van deelneming bij het overlijden van onzen geliefden Man en Vader, **DS. G. LAMPEN**, Emeritus-predikant, betuigen wij onzen welgemeenden **dank**.

Uit aller naam,
Wed. G. LAMPEN.
SMILDE,
Januari 1900.

Voor de zeer talrijke en hartelijke bewijzen van belangstelling en deelneming, ondervonden tijdens de ziekte en bij het overlijden mijner geliefde Echtgenote, betuig ik langs dezen weg mijn welgemeenden dank.

Mede namens mijne Kinderen,
A. VAN DER ZANDEN,
V. D. M.
ARNHEM, 4 Januari 1900.

Onze geliefde Ouders
Pieter Albertus Nieuwenhuis,
v. d. m. te Poercedijk
EN
Trijntje Koopmans,
hopende D. V. den 10 Febr. a.s.
hante **25-jarige Echt-**
vereniging te gedenken.
Hunne dankbare Kinderen.
ZETTEREN, { Januari 1900
ROODWEDJON,
Res. Bagelen (Java).

Den 31en Oct. jl is in haren
Heiland ontslapen mijne zoo
teeder beminde Echtgenote
Batruida Heslinga,
geb. **Jonker**, in den ouderdom
van bijna 28 jaren.
P. I. HESLINGA.
ZOUTPANSRIFT (Z.-A. R.),
2 Nov. '99.

Heden ontsliep in zijn Heere
en Heiland onze geliefde Echtge-
noot en Vader, de Weleerw. Heer
R. H. VOS,
in leven predikant bij de Geref.
kerk te Veendam, in den ouder-
dom van ruim 60 jaren.
Wed. R. H. VOS—
ASSIES
E. VOS.
H. VOS
VEENDAM,
31 Dec. '99.

Heden ontsliep, zacht en kalm
in zijn Heere en Heiland, onze
geliefde Herder en Leeraar

Ds. R. H. VOS,
in leven predikant bij de Geref.
kerk te Veendam, in den leeftijd
van ruim 60 jaren. Veel ver-
liezen wij in hem, die 19 jaren
lang de gemeente diende; doch
wij wenschen Gode te zwijgen.
Sterke de Heere ons en zijn
dierbare betrekkingen.

Namens den Kerkeraad,
A. BOTTEN, Praeses.
H. DRENTH, Scriba.
VEENDAM,
31 Dec. '99.

Heden overleed, zacht en
kalm, na een langdurig en
smartelijk doch geduldig lijden,
in de blijde hope des eeuwigen
levens, onze geliefde Echtge-
noot, Vader, Behuwd- en Groot-
vader,

Matthijs Verkuyl Azn.,
in den ouderdom van 65 jaar
en 3 maanden.
Wij zijn bedroefd, doch niet
als degenen, die geene hope
hebben.
Namens Kinderen, Behuud-
en Kleinkinderen,
Wed. M. VERKUIJL—
VAN ANDEL.
HAARLEMMEER,
7 Jan. 1900.

Heden overleed, na een kort-
stondig lijden, onze geliefde
Echtgenoot en Broeder
GERBEN JAARSMA DJZN,
in den ouderdom van bijna 48
jaren.

De hoop en het vertrouwen,
dat hij is ingegaan in de eeuwige
heerlijkheid, lenigt veel onze
smart.

De bedroefde,
DURKJE H. ALBADA
Wed. G. JAARSMA DJZN.
I. J. HIEMSTRA.
I. D. JAARSMA.
Koudum,
8 Jan. 1900.

Heden overleed in zijn Heer
en Heiland, na een langdurig
lijden, onze geliefde Echtgenoot,
Zoon, Broeder en Behuudbroeder,
en der kinderen zorgvolle vader

ARNOLD ROOSEBOOM,
in den ouderdom van 35 jaar.
Uit aller naam,
Wed. G. ROOSEBOOM—
JOFFERS.
SMILDE,
9 Jan. 1900.

Heden is te Wageningen, na
langdurige krankheid, zacht en
kalm, in den Heere ontslapen,
de Heer

AART VAN SCHELVEN,
Emeritus-predikant, in den
ouderdom van ruim 85 jaar.
Uit aller naam,
B. VAN SCHELVEN.
9 Januari 1900.

Heden overleed tot onze diepe
droefheid onze innig geliefde
Echtgenote, Moeder, Behuud-
en Grootmoeder

Berkske Esselink—
COLENBRANDER,
in den ouderdom van 70 jaren.
Zij ging heen in g-gronde
hope des eeuwigen levens. Dit
troost ons in onze diepe droef-
heid.
GEESTEREN, G. ESSELINK.
ZIERIKZEE.
G. W. H. ESSELINK,
V. D. M.
A. M. ESSELINK—
FILIPPO.

GEESTEREN,
J. C. ESSELINK.
F. ESSELINK—
WESSELS.
GELSELAAR,
Wed. A. KOLKMAN—
ESSELINK.
GEESTEREN, A. J. ESSELINK.
AALTEN,
G. ESSELINK—
HOUWERS.
H. W. G. HOUWERS.
GEESTEREN, G. ESSELINK JR.
en Kleinkinderen.
9 Jan. 1900

Onze gemeente leed heden een
gevoelig verlies, waar het den
Heere behaagde, na een kort-
stondige ziekte, een harer diaken-
en, Broeder

Gerben Jaarsma DJZ.,
door den dood uit haar midden
weg te nemen.

Mocht onze Broeder de ge-
meente 18 jaren lang in het
ambt dienen, de Heere heeft
hem nu afgelost van zijn post
en, naar wij vertrouwen, het
loon op zijnen arbeid geschonken.

Moge Hij, die gaf en nam,
de diep bedroefde betrekkingen
troosten, de ledige plaats in de
gemeente vervullen en haar
wakende vinden bij zijne komst
Namens den Kerkeraad,
G. DE WALLE, Voorz.
D. MOLENAAR, Scriba.
Koudum,
5 Januari 1900.

Tegen 1 Met **GEVRAAGD,**
een bekware

Bakkersknecht
en een flinke
WERKMEID.
kunnen **melken**, beiden Ger. Gods-
dienst, hoog loon, bij
A. OOSTENBRINK.
HEMSE.

TE KOOP
voor billijken prijs een zeer
grote

AMERIKAANSCH KACHEL,
zeer geschikt voor groote zaal of kleine
kerk. Te bevragen onder motto
„**Helios**“ aan den Uitgever van de
Bazuin te KAMPEN.

Bij J. H. KOK te KAMPEN ver-
scheen:

ABRAHAM
De vader der Geloovigen,
voorgesteld in dertien Meditatiën.
DOOR
DS. R. J. W. RUBOLPH.
Prijs f 1.50, geb. in stempelband f 1.90.

HET WONDER
DOOR
F. BETTEX.
Prijs f 0.65, geb. in stempelbd. f 1.—

GOEDE BOEKEN
voor veel verminderden prijs.

FUNCKE, Paulus te water
en te land, gebonden f 3.— thans f 1,90
FUNCKE, Zielesstrijd en Zieles-
vrede, gebonden f 3.— thans - 1,90
FRANCKEN, Kern der Christ.
leer, gebonden - 1,30
JAMES, Geschenk van een
Christ. vader aan zijne opwas-
sende kinderen, f 4,40 thans - 2,20
JAMES, Het Huisgezin. Be-
stuur en vermaningen aan al
deszelfs leden, f 3,60 thans - 1,80
JAMES, Gids voor Jongelinge-
ren, die het ouderlijke huis
verlaten, f 1,40 thans - ,60
Compleete uitgave van de
Officiële stukken betreffende
den uitgang uit het Ned. Herv.
Kerkgenootschap, f 5.— - 3,—
BOSTON, Vier-voudigen
staat, f 2.— - 1,—
v. VELZEN, Feeststoffen,
f 1.75 - 1,—
JACOB GROENEWEGEN,
Lofzangen Israëls - ,45
BEECHER STOWE, Kleine
vossen in 't gezin - ,75
Vierstemmig Psalmboek, ge-
bonden - 2,50
Men zende postwissel aan ZALSMAN
te KAMPEN.

Jaarboekje voor de Gereformeerde Ker-
ken in Nederland, voor het jaar 1900.
Te Enkhuizen bij P. van der Sluijs.
30 cents.

Een oude bekende, maar ook een aan-
gename bekende, die voor de 45ste maal
zijn rondgang maakt en bij het toenemen
der jaren blijf geeft van rijper ervaring,
en een goede gids wil zijn op velerlei ge-
bied, vooral op het terrein van het leven
der Gereformeerde Kerken.

Het jaarboekje verdient om velerlei reden
in handen te komen van alle leden der
Geref. Kerken en velen buiten haar. Het
geeft u een volledig beeld van 't kerkelijk
leven en laat u zien wat er gedaan wordt
op 't gebied van Onderwijs, Zondagscholen,
Chr. Vereenigingen, enz. Wie den naam
vergeten is van zijn Afgevaardigde naar de
Tweede Kamer, wordt hier terecht geholpen.
Het mengelwerk lokt uit. Naast de
stichtelijke overdenkingen van Ds. A. v. d.
Sluijs, zeer levenswaard, staan niet minder
aantrekkelijke stukken in proza en poëzie.
Aardig is om den frisschen toon en lossen
stijl de causerie „Mijn Kerk“.

De uitgever van het oorspronkelijk Duitsch werk van:

F. R. OEHNINGER,

Geschiedenis van het Christendom

bericht mij heden, dat er nu 30.000 exempl. van dit boek geplaatst zijn.
In korten tijd dus een enorm succes, en ook te verwachten van een boek
als dit is.

De Hollandsche bewerking is dan ook warm aanbevolen door Prof. Dr.
H. BAVINCK, Dr. A. J. TH. JONKER, Ds. L. LANDWEHR, Dr. H. M. VAN NES.
Redactie: *Het Oosten, de Nederlander, de Standaard, Ned. Dagblad, Geref.
Kerk, Jongelingsbode* enz. enz. enz.

Prijs van dit kostelijke werk, met 125 fraaie platen versierd en van
ruim 500 bladz. slechts f 3,50 in linnen en f 3,90 in leder gebonden.

Uitgave van J. M. BREDEE te Rotterdam.

TRANSVAAL-ALBUM 2

VOORHANDEN,

met het Lied: Kent gij het volk?
(gratis er in). Prijs 10 Cts., fr. p. p.
14 Cts.

Verschenen het Portret PAUL KRUGER
(cab.-form.), 20 Cts.

Verder te zamen: Album, Plaat
Ladysmith en Lied 30 Cts., met Portret
50 Cts.; hetzelfde in mooie lijst 70 Cts.,
te zamen f 1.—

Alles fr. per post na toezending van
't bedrag onder 't motto Album-pakket.
J. DE GRUIJTER, Schoonhoven.

OPRUIMING.

1. H. E. DOSKER: Levensschets
van Ds. A. C. van Raalte. Een man
krachtig in woorden en werken. Een
der vaders van de Scheiding in Neder-
land en Stichter van de Hollandsche
Kolonie in den Staat Michigan, Noord-
Amerika. Uit oorspr. bronnen bewerkt
(geb.) prijs f 2,75 thans f 1.—
2. C. v. PROOSDIL: Theodorus
Beza. Medearbeider en opvolger van
Calvijn. Met portret en 5 Embl.'s
Prijs f 2,40 thans f 1.—
3. Mr. L. W. KEUCHENIUS:
Prikkelen en nagelen; met portret.
Prijs f 0,75 thans f 0,40
4. S. VAN VELZEN: Avondstem-
men, met portret. Prijs f 1.— thans f 0,50
Zij die de 4 bovenstaande werken
bestellen, ontvangen er gratis bij
1 ex. van het Gedenboek, uit-
gegeven bij gelegenheid van het 25-
jarig bestaan van „de Standaard“
1 April 1897.
Na inzending van postwissel volgt
franco toezending door J. H. T. DE
LANGE, boekhandelaar te ERMELOO.

TRAKTATEN.

Vanwege het Geref. Traktaatgen.
„**Elippus**“ is bij den Uitgever P.
MOBACH te BUIKLEN verschenen en
bij alle solide boekhandelaars verkrijg-
baar gesteld: Prijs.

CXXVII. Diep gezonken —
toch gered 2 ct.
CXXVIII. Vijftien maanden
in de Kazerne 7½
304. Wet en Genade 1½
305. Misbruik het vertrouwen 1
306. Waarschijnlijk of Zeker! 1
307. Waarom heeft God de
zonde toegelaten? 1
308. De terugkeer naar de Heil 1
309. De dood — eene ver-
lossing voor den Christen 1
310. Slechts éne schrede 1
311. Vooruit is de weg! 1
312. Hoe brengt gij den Dag
des Heeren door? 1½
313. En wat doet gij? 1
314. De waarde van ziekbed-
bekeeringen 1

Verschenen:
HET SALON-PORTRET VAN
President PAUL KRUGER.

Fraai, goed gelijkt, op stevig car-
ton, naar de nieuwste photo bewerkt.
Prijs slechts 25 Cts. fr. p. p.

In sierlijke lijst (notenhou met zwart,
achter glas) 75 Cts., fr. p. p. 90 Cts.
Met korte Levensschets van PAUL
KRUGER, met platen, te zamen f 1.—
in luxe lijst f . . .

Beide na toezet ding van het bedrag.
De Uitgever,
J. DE GRUIJTER.
Schoonhoven.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of zonder firma bedrukt,
worden dagelijks franco verzonden
voor f 2,25 per 1000, door
ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den Uitgever W. H. ZURICH te
DORTINCHEM is verschenen:
Kleine Aardrijkskunde van Palestina

100 Vragen en Opgaven.
DOOR
JOH. STAAL,
Hoofd eener Chr. School te Aalten.
Prijs 15 cent.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verschijnt:

Het Doctorenambt.

REDE

bij de overdracht van
het Rectoraat aan de Theol.
School te Kampen,
op 6 DEC.

DOOR

Dr. H. BAVINCK.

Prijs 90 ct.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan,
en na ontvangst van het bedrag wordt
het franco verzonden.

GEREFORMEERD GYMNASIUM,

te Amsterdam.

Sedert de laatste opgave ontving de Ver-
eeniging voor Voorbereidend Universitair
Onderwijs de volgende giften:

GENEUIDEN: A. J. L. f 1, A. A. d.
J. f 1, Gebr. R. f 2, P. P. R. f 0,65, A.
P. R. f 0,50, J. F. f 0,35. GAAST: Ds.
H. v. D. f 1, A. K. f 1, K. H. f 0,50,
G. D. f 1. WORKUM: H. f 1, J. C. N.
f 0,50, L. C. N. f 1, Wed. H. S. f 1.
SCHARNEGOUTUM: J. E. W. f 2,50, P.
P. T. f 1, S. R. S. f 0,50. BOZUM: I.
H. f 1,50, H. T. O. f 0,50. WINSUM:
K. S. f 1, J. D. f 2,50. SAUWERT: Wed.
K. L. f 2,50, W. B. f 1, J. B. f 1. LOP-
PERSUM: W. M. f 1, J. W. f 1, J. J.
P. f 1, T. W. f 1, T. M. f 1. GRONIN-
GEN: P. D. f 2,50, Ds. L. B. f 2,50, Z.
R. f 1, H. W. f 1, D. A. B. f 3,50, A.
f 1, E. W. S. f 1, P. A. f 1, J. d. V. f 1,
D. B. f 1, D. I. f 1, J. T. f 1, W. M. f 1,
D. B. f 0,50, Meij. C. M. v. H. f 1, Meij.
S. B. f 1, Wed. K. B. f 1. ZUIDWOLDE:
H. J. B. f 2,50, B. A. f 2,50, R. W. f 1,
R. S. W. f 1, E. d. V. f 1, K. R. B. f 1,50,
J. J. W. f 2,50, E. P. E. f 1. LEEG-
KERK: A. v. d. R. f 2, T. M. f 1, P. O.
f 0,50, Wed. O. v. Z. f 2. DOKWERD:
J. N. f 1, E. S. f 1, Meij. E. f 1. SPIJK:
B. S. f 2, M. D. f 2,50, W. O.
f 2, T. v. d. P. f 1, S. M. f 2, Ds. H. M.
f 1, J. O. f 1, B. f 1. STEDUM: W. U.
f 1,50, J. S. f 2,50. APPINGEDAM: W.
v. d. P. f 1, B. B. Kzn. f 1, K. A. V. f 1,
Wed. H. V. f 1. OOSTWOLD: Z. J. K.
f 1, S. f 1, O. K. Kzn. f 1, J. H. f 1, J.
S. Szn. f 1, J. M. f 1, Gebr. H. f 5, R. T.
f 2,50. BEDUM: Ds. J. M. S. f 1, H.
M. f 0,50, A. W. J. f 0,50, G. P. f 1.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bij-
dragen, waarover per quitantie wordt be-
schikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:
Ds. W. G. te A. f 25; door den heer
Johs. Krap te 's-Gravenhage afrekening
f 50,50; door den heer J. Wolfswinkel te
Schiedam te storting f 155; door Ds. G.
Breenoogen te St.-Anna Parochie f 25;
door Ds. H. Kuik te Putten f 11; door
den heer J. Hartkamp te Maassluis uit
Maasland f 100 (de f 18,50 als uit Ro-
zenburg verantwoord, kwam uit Schipland-
den); door den heer W. H. Sliep f 85,50;
door den heer Jb. Vinhuizen te Middel-
stum f 20,50; door den heer L. Hamersma
van de halve stuiversver. te Oosterbierum
f 11,75; door den heer L. J. van Vels te
Kuine f 7,75; van Ds. R. van Giffen te
Aals f 10; door Ds. D. Prins te Oudega,
(S.) f 10; door den heer C. Brouwer te
Oudekerk a/d IJssel f 119; door den heer
G. Kuipers te Sprang f 21,50

Aan Collecten: (voor de Theol.
faculteit.)
Van de Ger. kerk te Amsterdam (1½ coll.)
f 265,58½; van idem te Maasland f 56,88½;
van idem te Hilaard f 450; van idem te
Dedensvaart f 21; van idem te Vorden
f 6,70; van idem te Winterswijk (2 halve
coll.) f 20,82½; van idem te Lutten
f 5,82½.

Aan Schenkingen:
Door den heer Johs. Krap van de Zon-
dagsschoolvereen. „De Waarheid zal u vrij-
maken“ f 9,50; gevonden in de collecte
te Amsterdam f 1; door Ds. C. L. F. van
Schelven te Wageningen van de kinderen
van schipper A. de Kleijn f 1; van N. N.
1 Obligatie fl. o/w. 1000 5pCt. Z. Metalek
met coup 1 Januari 1900; door den heer
W. Minderaa giffen gevonden in de col-
lecten Ger. kerk te Rotterdam A f 4.

Voor het Studiefonds:
Van den heer M. N. Baert te Vlissingen
f 8; door Mevr. Wed. A. H. de Hartog
van de Zondagsschool van wijlen Dr. A.
H. de Hartog f 10.

S. J. SEEFAT,
Penningmeester.

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.